

1. De ontwikkelingen in 2019 samengevat

Bestuurssamenstelling

Het Bestuur van de Stichting Het R.C. Maagdenhuis bestaat eind 2019 uit vier leden. In 2019 nam het Bestuur afscheid van Mw. Marga van Gelderen. Zij is achttien jaar lid geweest van het Bestuur, en leverde lange tijd een vitale inbreng rond maatschappelijke vraagstukken. Na haar afscheid als bestuurslid blijft Marga van Gelderen actief in het landenteam Suriname, waarin zij sinds 2009 een leidende rol heeft. Tussen 2001 en 2017 was Marga van Gelderen actief lid van de giftencommissie buitenland. Sinds 2017 is zij lid van de gecombineerde giftencommissie. Tenslotte is Marga van Gelderen sinds 2017 voorzitter van de programmacommissie ouderen.

Missie

Het Maagdenhuis richt zich op versterking van kansen van kwetsbare groepen. De primaire doelgroepen zijn van oudsher jongeren en ouderen. In de huidige praktijk worden ook veel projecten gesteund, die gericht zijn op empowerment en ontwikkelingskansen van kwetsbare mensen. De projecten die ondersteund worden zijn bij voorkeur op initiatief van de betrokkenen zelf tot stand gekomen. Individuele noodhulp wordt niet gegeven, maar het Maagdenhuis neemt wel deel aan fondsen voor bijzondere noden.

Onze geografische werkgebieden waren in 2019: Nederland, het Caribisch deel van het Koninkrijk, Senegal, Togo, Suriname en (in ontwikkeling) Marokko.

Rond de keuze van de geografische werkgebieden, is onze visie, dat er een verband moet zijn tussen de landen waarin Het Maagdenhuis werkzaam is en de samenstelling van de bevolking in Nederland. Op die manier hopen wij persoonlijke betrokkenheid en samenwerking te stimuleren tussen mensen in de landen van herkomst en de Nederlandse bevolking. Deze visie heeft geleid tot de keuze van Suriname als focusland (2015) en de huidige verkenningen in Marokko als mogelijk werkgebied. Ook de afbouw van activiteiten in Senegal en Togo eind 2019 is een gevolg van deze visie.

Financiële steun

Het Maagdenhuis is een breed fonds met een beperkt budget. Gezien de vele passende aanvragen van goede kwaliteit zouden wij het budget in een veelvoud kunnen besteden. Gedurende vele jaren leidde dit tot een -met name bij de reguliere aanvragen Nederland- hoog afwijzingspercentage van 75%. Dat is onwenselijk, zowel voor aanvragers als voor het fonds. Door meer selectie aan de poort (quick scan) en door meer focus in ons beleid, daalt dit afwijzingspercentage al enige jaren en is in 2019 58%. Die focus hangt niet alleen samen met de beperking tot bepaalde geografische werkgebieden en doelgroepen, maar ook door de introductie van thematische programma's.

Immateriële steun en impact

Zowel buiten als binnen Nederland richten wij ons steeds meer op kleine initiatieven, die zich vaak qua organisatie nog in een pioniersfase bevinden. Meerjarige samenwerking met projecten neemt een belangrijk deel van onze aandacht en ons budget in. We hopen dat dit bijdraagt aan de borging van de resultaten die in kortlopende projecten worden bereikt. Als fonds kunnen we in een langere verbintenis meer bieden dan alleen geldelijke steun.

De verleende steun kan samenhangen met incidentele kosten of met de aanloofase, als het om een kortdurende project gaat. Bij meerjarige samenwerking met een project kunnen ook structurele kosten voor enige tijd worden gefinancierd, echter steeds met het doel dat binnen enkele jaren wordt toegewerkt naar financiële zelfstandigheid.

Financiële ondersteuning van projecten door fondsen komt in de regel tot stand na een spontane aanvraag. Het Maagdenhuis signaleert echter ook zelf 'nieuwe noden' en voert hierin een proactief beleid. Die werkwijze leidt (tijdelijk) tot een grotere betrokkenheid dan in de traditionele werkwijze van fondsen. Zulke deelnemingen of proactieve projecten worden niet alleen financieel, maar ook organisatorisch en/of bestuurlijk ondersteund.

Focus en de programma's

Voornoemde overwegingen vormden de basis voor het besluit anno 2015 in ons werkgebied Nederland te starten met programmatisch werken en de ruimte voor de reguliere spontane aanvragen flink te beperken.

Deze programma's hebben betrekking op:

- aandacht voor trauma's bij vluchtelingen en asielzoekers;
- educatie voor jongere vluchtelingen en asielzoekers;
- initiatieven van jongeren, komend vanuit een achterstandsituatie, om voor zichzelf kansen te creëren en hun netwerk te versterken;
- versterken van netwerken 'onder de radar' voor ouderen die in een isolement leven.

Samenwerking met andere fondsen en met vertegenwoordigers van het maatschappelijk veld krijgt daarbij veel ruimte. De voorbereiding van beleid, zoals de uitwerking van de thema's, de werving en selectie van aanvragen en na toekenning ook de projectbegeleiding, liggen bij de programma-commissies. In deze commissies zijn ook andere fondsen vertegenwoordigd, die tevens bijdragen door cofinanciering.

Bij de start van de programma's werd 73% van het binnenlandse giftenbudget gedurende drie jaar bestemd voor de programma's vanaf 1 september 2016 (€ 1,35 mln). Door de langere voorbereidingstijd, de wat lagere bestedingen in die jaren en vooral de aanzienlijke bijdrage van andere fondsen, is in de periode tot eind 2019 daadwerkelijk 47% van het binnenlandse budget besteed. Tegenover elke euro van het Maagdenhuis stond € 0,87 middelen van andere fondsen. De overblijvende middelen gingen deels in die jaren naar reguliere giften. Een ander deel blijft gereserveerd voor de programma's in 2020, circa € 0,23 mln. Aan het einde van dat jaar wordt de eerste periode van programmatisch werken ook financieel afgesloten.

We beschrijven in par. 3 welke vorderingen met het programmatisch werken in 2019 zijn gemaakt. In dit jaarverslag rapporteren wij ook over de besteding van het reguliere giftenbudget (zie par. 4).

2. Onze positie als fonds in de samenleving

De organisatie en het venster op de samenleving

Fondsen worden zich steeds meer bewust van de impact van hun werk en hun maatschappelijke positie. Het Maagdenhuis wil daar een actieve bijdrage aan leveren. De keuze om programmatisch te werken houdt direct verband met deze bewustwording. Samenwerking tussen fondsen is nodig om de huidige maatschappelijke vraagstukken te doorgronden. We proberen, onder meer in de programma's, de buitenwereld meer naar binnen te halen om daarmee meer input te krijgen en grotere betrokkenheid.

Deze open houding naar de samenleving heeft gevolgen voor onze interne organisatie. Medio 2018 hebben wij per werkgebied landenteams gevormd, waarin ook het veld wordt vertegenwoordigd. Deze landenteams zijn direct betrokken bij de begeleiding van en communicatie met projecten, in binnen- en buitenland. Ook hebben de landenteams een belangrijk aandeel in de besluitvorming over kleine en middelgrote giften (tot en met € 25.000).

Tegelijkertijd zijn de beide giftencommissies (Nederland en buitenland) samengevoegd. Hiermee wordt het dwarsverband tussen de verschillende werkgebieden versterkt en ontstaat meer ruimte voor reflectie op beleid en uitvoering. Daarnaast neemt de giftencommissie ook besluiten over grote donaties, na advies van het landenteam.

De relatie met projecten

De investering in het contact met de projecten blijft niet beperkt tot de formele 'momenten' zoals tijdens de aanvraagprocedure, de risico- en context-analyse en rapportage. Er is ook ruimte voor contacten tussendoor, adviezen om eens bij vergelijkbare projecten te kijken (we noemen dat verknopingsadviezen) en zelfs na voltooiing van een project. Idealiter zouden die ontmoetingen ook voor een deel op locatie plaatsvinden. In de afgelopen vijftien jaar is in onze buitenlandse werkgebieden gebleken hoe waardevol die ontmoetingen steeds weer zijn. Het biedt de mensen in de projecten bemoediging, klankbord en erkenning voor hun soms moeilijke werk. Het is onze opvatting, dat die immateriële ondersteuning een groot deel van de 'impact' van ons werk uitmaakt.

Door die talrijke contactmomenten (en elkaar opvolgende projectaanvragen) ontstaat soms een projectoverstijgend gesprek met de ondersteunde organisatie. In de literatuur over filantropie wordt dit wel aangeduid als 'funding plus'. Als fonds hebben we dan niet alleen aandacht voor de uitvoering van een project, maar ook voor het voortbestaan van de organisatie en daarmee van de specifieke kundigheid en het gedachtegoed.

Die meer intensieve relatie met de uitvoerende organisatie kan leiden tot (aanvullende) immateriële ondersteuning door ons eigen advies of door inschakeling van externe begeleiding, bijvoorbeeld rond bestuurlijke versterking of het opstellen van een businessplan. Ook het faciliteren van uitwisseling tussen projecten kan onderdeel uitmaken van die immateriële steun.

3. Het giftenbeleid in 2019, de programma's

Het giftenbeleid in 2019, de actualiteit in Nederland: de vorderingen rond de vier programma's

Het giftenbeleid binnen Nederland wordt voor een groot deel met programma's ingevuld. In voorgaande jaarverslagen stonden de programma's rond vluchtelingen centraal. In dit jaarverslag kunnen we juist veel ontwikkelingen binnen de programma's voor jongeren en ouderen melden.

De programma's voor vluchtelingen en asielzoekers

In de periode, waarin we onze thema's kozen, werd de actualiteit bepaald door de toestroom van grote groepen vluchtelingen naar ons land. Een groot aantal samenwerkende fondsen wilde zich niet onbetuigd laten inzake de actuele maatschappelijke problematiek en besloot een zestal werkgroepen op te richten, verdeeld over de volgende subthema's: sociale activering en arbeidstoeleiding, beeldvorming, traumaverwerking en gezondheid, taal en educatie, internationaal en kleine initiatieven.

Het Maagdenhuis heeft veel affiniteit met vluchtelingen en zeker ook met mensen zonder status. Het lag dus voor de hand om bij de themakeuze van de programma's rekening te houden met de vluchtelingenproblematiek. De samenwerking tussen fondsen rond vluchtelingen leidde tot drie concrete programma's. Het Maagdenhuis neemt deel aan Trauma's en Gezondheid bij vluchtelingen en asielzoekers (als mede initiator en belangrijke financier) en Vluchtelingen en Educatie (als coördinator). Bij het derde programma (Kleine Initiatieven, Wijdoenmee.nu) is het Maagdenhuis slechts cofinancier.

- Trauma en Gezondheid

Het eerste programma betreft de psychische gevolgen die nieuwkomers kunnen overhouden aan hun verblijf in crisisgebieden, opvangkampen en de vluchtroute daarna. Dit programma is een samenwerking met de Stichting FEMI, die de coördinatie op zich heeft genomen, en de commissie Projecten in Nederland van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR). De projecten in dit programma, als beschreven in het voorgaand jaarverslag, zijn inmiddels afgerond.

Joeri Calis heeft van alle projecten uit het programma korte videofilms gemaakt. De organisaties die de projecten uitvoeren, zijn erg blij met de films en willen deze graag op hun website plaatsen en voor andere doeleinden gebruiken.

Op 27 mei 2019 werd een boeiende Inspiratiemiddag gehouden voor een 10-tal fondsen. Ook de FIN, de Maatschappelijke Alliantie en Pharos waren aanwezig. De middag was onder meer bedoeld om te onderzoeken of ook ándere dan de drie huidige fondsen uit de Werkgroep Trauma bereid zijn de krachten te bundelen om de aandacht voor traumaverwerking onder vluchtelingen en nieuwkomers ook maatschappelijk vast te houden. De inzet is, dat trauma *vanzelfsprekend en integraal* wordt meegenomen als aandachtspunt bij projecten voor nieuwkomers, zowel bij planmakers, bij beroepskrachten en bij vrijwilligers. Tot die krachtenbundeling riep ook een compilatie van eerdergenoemde *films* over de projecten op.

Na een presentatie van *psychiater Pim Scholte* over trauma en mentale gezondheid bij vluchtelingen en statushouders, vertelden de andere werkgroepen hoe zij trauma c.q. psychosociale problematiek tegenkomen in hun programma.

Een achttal fondsen lijkt zich meer dan gemiddeld voor het onderwerp te willen inzetten. Op 5 september 2019 bespraken zij een plan tot een vervolg op het programma. In dat vervolg zal er geen call for proposals meer komen. Er zijn inmiddels veel projecten inzake traumaverwerking en psychosociale zorg bij vluchtelingen/statushouders. De initiatief nemende fondsen willen:

- Onderzoeken waar psychosociale zorg minimaal aan moet voldoen, m.a.w. wat het beste werkt;
- een of twee diepteprojecten steunen om effectieve psychosociale zorg te faciliteren;
- met de opgedane kennis andere projecten voor nieuwkomers versterken, vooral als herkenning van psychosociale aspecten minder aandacht krijgt.

- Vluchtelingen en Educatie

De visie en themakeuze van dit programma is vastgelegd in het document Stimuleringsprogramma Vluchtelingen en Educatie (2016). Het is het resultaat van een literatuurstudie en consultatie-gesprekken met experts in het brede veld van educatie en vluchtelingen, zoals Vluchtelingenwerk Nederland, LOWAN¹, het UAF², Pharos, de Maatschappelijke Alliantie en diverse personen die het veld goed kennen. Het programma is gericht op jonge nieuwkomers van circa 12 tot circa 23 jaar. Het beoogt initiatieven te steunen rond het onderwijs aan nieuwkomers, zoals de toegang tot onderwijs en specifieke begeleiding rond nieuwkomersproblemen binnen de school, maar ook sociale ontplooiing en netwerkvorming van jonge nieuwkomers buiten de school. Op basis van deze thema's werden in de eerste fase (2017-2019) 10 projecten ondersteund.

In een evaluatie over deze eerste fase constateerde de werkgroep, dat er weliswaar nuttige projecten zijn gesteund, maar dat de beoogde accumulatie van kennis, innovatie en verspreiding niet realiseerbaar bleek. De gesteunde projecten, hoe nuttig ook, hebben te weinig uitstraling buiten de locaties waar de projecten werden uitgevoerd en zullen slechts in enkele gevallen leiden tot een merkbare en duurzame cultuurverandering of omslag in de werkwijze.

In verband met deze bevindingen, zijn in 2018 twee expertmeetings gehouden om te peilen wat de huidige stand van zaken in het nieuwkomersonderwijs is en welke knelpunten er zijn. Dit leidde tot de keuze van de werkgroep om in een tweede ronde (2019 t/m 2021) het perspectief te kiezen van leerkrachten in het nieuwkomersonderwijs. Daarmee zal het programma zich richten op versterking van onderlinge kennisuitwisseling en ondersteuning van projecten en innovaties, die uit de praktijk voortkomen. De tweede fase heeft inmiddels vorm gekregen door de volgende besluiten.

- *toekenning voor vier projecten uit de eerste fase, als vervolg of verdieping.*

Het betreft de projecten van Warchild (TeamUp op School), van Learn2Gether (een vervolg op Peerbuddy Nieuwkomers, nu gericht op in- en doorstroming van ISK naar voortgezet onderwijs of mbo), van UAF (een tweede kappersleertraject) en van het ABC/Lowan een vervolg op het project rekenonderwijs voor nieuwkomers. Deze projecten zijn gestart en worden uiterlijk in 2020 afgerond.

- *ondersteuning van LOWAN PO, het expertisecentrum voor nieuwkomersbasisonderwijs.*

De donatie van de werkgroep bestaat uit twee delen:

- bevordering van kennisopbouw en uitwisseling tussen de nieuwkomersscholen, door de regionale organisatie van LOWAN uit te breiden en te versterken;
- een stimulerings-pot voor projecten vanuit de regio's (die daarna landelijk impact kunnen hebben of uitgerold kunnen worden).

¹ Lowan ondersteunt de scholen in het Eerste Opvangonderwijs in Primair- en Voortgezet Onderwijs.

² Oorspronkelijke naam: Universitair Asiel Fonds. Het UAF steunt hoger opgeleide vluchtelingen bij hun studie en het vinden van een baan op niveau. Het UAF is de oudste vluchtelingenorganisatie in Nederland. Sinds 2017 ondersteunt zij ook een klein aantal MBO-studenten voor de hogere opleidingsniveau's (MBO-3 en 4).

Er is een financiering voorzien voor 3 jaar, onder voorbehoud van goede resultaten. De huidige Werkgroep Educatie, bestaande uit de volgende cofinancierende fondsen: Janivo, Boschuisen, Commissie PIN van de KNR, Fundatie van den Santheuvel Sobbe, Ars Donandi, Loglijn, een niet nader te noemen fonds en het Maagdenhuis.

Nog in 2019 heeft de stimuleringsregeling een belangrijk initiatief opgeleverd: het project “Ontwikkelen landelijke leerlijnen”. Het gaat om eenduidige landelijke leer- en toetslijnen en het opzetten van een *landelijke expertisegroep Leerlijnen*. Dit platform geeft uitleg aan nieuwkomers-leerkrachten over de toepassing, evalueert de praktijk en stelt eventuele aanpassingen op. Er zijn al sinds jaar en dag geen leerlijnen (meer) voor nieuwkomers. Het ontwikkelen daarvan is van belang vanwege de enorme diversiteit aan nieuwkomers (met en zonder onderwijservaring, andere schriftsoorten, analfabetisme, etc).

Enkele nieuwkomersscholen hebben zelf materiaal ontwikkeld, maar dat heeft geleid tot tenminste vier naast elkaar bestaande leerlijn-sets, met ten dele een andere benadering. Onderling zijn de systemen daardoor niet aansluitend of uitwisselbaar. Dat leidt weer tot problemen bij de vele kinderen die binnen Nederland migreren. Het inmiddels bestaande leerlingvolgsysteem werkt daardoor ook nog niet (optimaal).

Het project Leerlijnen betreft eigenlijk een taak die bij de overheid hoort, maar dat duurt te lang voor een groot aantal kinderen. Voor de eerste jaren is dit project naar zijn aard precies wat de Werkgroep wil: het oppakken van regionale initiatieven en die naar landelijk niveau tillen onder het motto ‘leren van elkaar en met elkaar’.

Het programma Initiatieven van jongeren

Dit programma is gericht op jongeren die zich niet (goed) thuisvoelen in Nederland en jongeren die hun ontwikkelingskansen niet (goed) vinden binnen het reguliere onderwijs. Voorafgaand aan het opzetten van het jongerenprogramma is uitvoerig gesproken met veldexperts, onder andere met Track The Talent, de Experimentele Werkplaats, StreetsmArt, Hogelant College en StreetPro. Dit veldonderzoek gaf ons het inzicht dat er veel overlap is tussen de doelgroepen en de bestaande interventies om jongeren ‘erbij te houden’. Dit heeft ons tot de keuze gebracht om het eigen initiatief van jongeren centraal te stellen in dit programma. Het programma wil stimuleren dat jongeren zich ontwikkelen doordat zij een initiatief zélf nemen, in plaats van kansen te ‘krijgen’. Een doel is ook de verbreding van het (informele) netwerk en het wereldbeeld van jongeren, omdat de ontmoeting van jongeren met anderen wordt gestimuleerd.

In 2017 zijn twee rondes uitgezet met een oproep voor initiatieven. Uiteindelijk heeft dit vijf mooie initiatieven mogelijk gemaakt. In meerderheid gaat het bij deze projecten om jongeren die activiteiten organiseren voor anderen rond spel en sport. Één project is gericht op het aanleren en trainen van audiovisuele vaardigheden en het leren toepassen in communicatie.

In de eerste twee jaren vielen de resultaten in dit programma nog niet zo mee. Er waren veel aanmeldingen (33), maar er werden weinig daadwerkelijk passende initiatieven gevonden. Een aantal initiatieven die veelbelovend leken, zijn in een latere fase ‘afgevallen’. Het bleek in de praktijk lastig om jongeren zelf de regie over hun project te laten houden. Toch is die eigen regie nadrukkelijk een doelstelling van het programma. De begeleidende organisaties bleken zich zo verantwoordelijk te voelen voor het eindresultaat, dat zij gaandeweg de leiding over een project overnamen. Bij sommige initiatieven kwam dit pas later in de selectieprocedure, bij indienen van het projectplan (ná de pitches), tot uiting. Voor de programmacommissie is die praktijk een goede les geweest. Het is wellicht ook wat hoog gegrepen om van de jongeren te vragen een voorstel in te dienen voor een initiatief, terwijl ze eigenlijk nog niet precies weten hoe dit te moeten doen.

Zo is het idee ontstaan om in de derde ronde een element toe te voegen in de vorm van een kort en aantrekkelijk workshopprogramma, waarin jongeren de kans krijgen om hun idee te ontwikkelen. Startpunt blijft, dat de jongeren in de uitvoering van hun initiatief ondersteund worden door een organisatie in hun leefomgeving/ buurt, waar zij reeds een band mee hebben. Tijdens de workshop zullen alle deelnemende jongeren bij elkaar komen en kennismaken en vervolgens getraind worden in projectmanagementvaardigheden.

In februari 2019 werd met de intermediairs (StreetsmArt, StreetPro, BMP en LOLmakers) het startsein gegeven voor deze derde ronde. Tot half april organiseerden zij inspiratiebijeenkomsten voor 'hun' jongeren en konden groepjes (2-5 jongeren per groepje) zich aanmelden voor de centrale workshop bij Het Maagdenhuis. Via Stichting BMP en LOLmakers hebben 10 groepjes meegedaan aan de workshop op 3 mei.

Voorafgaand kregen de jongeren enkele vragen mee om over na te denken, zoals: Wat is er al in jouw buurt? Met wie ga je samenwerken? Welke talenten gebruik je en wil je ontwikkelen? Wat heb je nodig om jouw project te laten slagen? Tijdens de workshop gingen de jongeren onder begeleiding van Laura Polder met een aantal opdrachten aan de slag. Daarbij werd aandacht besteed aan aanleiding en doel van het project, rolverdeling/samenwerking in je team, begroting, communicatie en aan voorbereiding op de pitch.

Na de pitches op 25 mei zijn nog een aantal vragen en randvoorwaarden gesteld over de ingediende plannen en begrotingen; één groepje heeft zich hierop teruggetrokken; de andere zes hebben een bijdrage toegezegd gekregen. De meeste projecten zijn na de zomervakantie meteen van start gegaan; twee projecten hadden wat meer voorbereidingstijd nodig en zijn eind 2019 gestart.

Het gaat om de volgende initiatieven:

- Een podcast over vijandigheid onder meisjes in Utrecht
- Een zaalvoetbalcompetitie voor jeugd uit de Schilderswijk in Den Haag
- Een experimentele technische werkplaats voor jeugd uit Amsterdam
- Een modeshow van gerecycled materiaal met kinderen in Utrecht
- Koken, voetbal en debat met jeugd uit de Schilderswijk in Den Haag
- Een app voor anoniem solliciteren, pilot in Amsterdam

Het programma heeft ons onder meer geleerd dat het bij jongerenprojecten belangrijk is dat er (positieve) rolmodellen zijn die hen ondersteunen. Ook is het element van eigenaarschap van de jongeren van groot belang. Vanuit het vooronderzoek is dit aanleiding geweest om dit tot kern van het programma te maken, maar ook tijdens de uitvoering van het meerjarige programma is het belang van eigenaarschap telkens gebleken. Als fonds hanteren we eigenaarschap inmiddels ook bij reguliere aanvragen voor jongeren als een beoordelingscriterium. Bij veel reguliere aanvragen is de participatie van jongeren beperkt tot een vorm van inspraak; door de ervaringen uit het programma dagen we organisaties uit om hier een stapje verder in te gaan en te bekijken of jongeren ook een actieve rol in de uitvoering van een project kunnen hebben.

De ervaringen binnen het jongerenprogramma hebben ons ook doen inzien dat dit soms ook gemakkelijker gezegd dan gedaan is: voor veel jongeren is het erg moeilijk om zelf een project te bedenken en uit te voeren. Een gebrekkig zelfvertrouwen kan daarbij een enorme belemmering zijn.

De begeleiding is voor de initiatieven van jongeren binnen het programma een belangrijke factor geweest. Dat lijkt misschien paradoxaal, maar dat is het niet. Voor begeleidende organisaties is het een uitdaging te zoeken naar de juiste houding: niet te veel sturen, ook niet alleen maar volgen. Het is aftasten naar wat je de jongeren wel en niet zelf kunt laten doen. Laat je ook dingen fout gaan? We hebben in de gesprekken met de begeleidende organisaties steeds benadrukt dat het (leer)proces van de jongeren belangrijker is dan het resultaat van hun project.

Positief is dat in het programma toch jongeren zijn bereikt, die anders niet aan bod zouden zijn gekomen.

Het programma Initiatieven van jongeren is misschien wel het meest experimentele van de vier programma's, die het Maagdenhuis sinds 2016 heeft ontwikkeld. Nieuwe criteria en werkvormen waren een belangrijk middel om jongeren te bereiken en op een vernieuwende wijze niet alleen te betrekken maar ook een hoofdrol te geven. Centrale begrippen zijn: netwerkverbreding als doel van het project, het belang van rolmodellen en niet probleemgericht. In de derde ronde hebben we een nieuw criterium toegevoegd, namelijk dat we geen projecten van individuen doen, maar van groepjes van 2 tot 5 jongeren. Dit in verband met het risico op uitval (continuïteit van het project), maar ook in verband met het aantal jongeren dat we een kans willen bieden.

Een belangrijk criterium in het hele programma was dat de begeleidende organisatie een ondersteunende rol aannam, in plaats van leidend te zijn. Voor sommige organisaties was dit wel erg experimenteel. Of we een omslag bij deze organisaties hebben kunnen bereiken is de vraag, bij een deel in ieder geval niet. De criteria hebben wel bijgedragen aan het behalen van de doelen, alsook in de kennisverdieping en focus.

De workshops en pitches als experimentele manier om aanvragen te behandelen, en als voorwaarde om een projectplan te mogen indienen, zijn van toegevoegde waarde geweest. Voor de jongeren was dit leerzaam en gaf het een gevoel gezien te worden, en voor ons gaf het ook een beter idee van degenen 'achter' het project en daarmee hoe streng we konden zijn bij het beoordelen van het plan. De inzet van een jongerenpanel bij de pitches was een goede manier om te 'levelen' met de jongeren die hun idee kwamen pitchen. Dit maakte de sfeer ontspannen. Ook stelden de jongeren uit het panel een paar leuke vragen, die wij zelf niet bedacht zouden hebben.

Ouderenprogramma: netwerken onder de radar

In dit programma richten wij ons op ouderen, die buiten beeld blijven bij zorg en welzijn. Een deel van deze mensen redt zich wel, al dan niet met steun van familie en mantelzorgers. Een onbekend, maar vermoedelijk aanzienlijk aantal kwetsbare ouderen redt het eigenlijk niet. Wij zoeken in het nieuwe programma initiatieven, die op een bijzondere wijze contact (proberen) te leggen met deze ouderen 'buiten beeld'. In november 2017 heeft de commissie het programmadocument gepubliceerd. In 2018 werd een lange voorbereidingsperiode met veel veldonderzoek afgerond. Het programma kent twee 'lijnen' waarin wederkerigheid het centrale element is:

- Maatschappelijke inzet in groepsverband en je vrijwillig inzetten voor de ander. In deze 'lijn' steunen we kleine lokale netwerken die op een informele manier ouderen bij elkaar brengen in een sfeer van vertrouwelijkheid en huiselijkheid. Naast ontmoeting en ontspanning wordt er soms ook concrete informatie gegeven over welzijn, zorg of financiën. We richten ons op bestaande netwerken, beluisteren ervaringen en versterken initiatieven naar behoefte. Deze ontmoetingsplaatsen zijn voor veel ouderen van grote betekenis. Het zijn bouwstenen van de sociale samenleving. We zien dat het voortbestaan veel inzet vraagt van enkele sterke mensen. De continuïteit qua mensen, middelen en financiën is voor veel van deze waardevolle netwerken een voortdurende bron van zorg. Voor dit programma ligt daarin een uitdaging: we willen hen ondersteunen in het meer zelfstandig worden. Dat is een paradox, maar hopelijk geen valkuil: we hopen dat onze steun er toe doet, maar proberen te voorkomen dat onze steun afhankelijk maakt.
- De tweede lijn streeft naar versterking van de positie van oudere migranten in Amsterdam, waarbij nauw wordt samengewerkt met de Stichting WoonSaem. We onderhouden veel contacten met informele netwerken en zelforganisaties. Net als verwoord bij de eerste lijn, zien we dat informele netwerken veel steun behoeven om te kunnen blijven voortbestaan.

In het programma netwerken onder de radar zijn in 2018/2019 inmiddels 30 initiatieven gesteund voor een bedrag van € 198.546. Op deze plaats willen we enkele initiatieven toelichten.

Contact met ouderen in een isolement

Het programma probeert in beeld te krijgen welke initiatieven er in slagen om contact te leggen met ouderen in een isolement. We weten uit ervaring, dat deze ouderen niet in beeld (willen) komen via de reguliere voorzieningen of welzijnsactiviteiten. Vele oorzaken kunnen meespelen zoals problemen (negatief zelfbeeld, onverwerkte rouw, depressie), maar ook gewenning of andere interesses.

Contact leggen via huisartsen

Huisartsen kunnen door hun contacten een overzicht hebben op de ouderen in hun praktijk, die sociaal kwetsbaar zijn of vereenzamen. In ruim 60 praktijken in het land wordt gewerkt met Welzijn op Recept. De huisarts bespreekt dan met sommige patiënten dat lichamelijke klachten te maken kunnen hebben met psychosociale aspecten. Als de patiënt daarvoor openstaat, schrijft de huisarts een recept voor om met een welzijnscoach te praten. Deze kan de patiënt mogelijk begeleiden naar activiteiten en netwerken die aansluiten op de interesses en behoeften van die patiënt. Welzijn op Recept is tamelijk succesvol, mits de patiënt psychosociale duiding van problemen niet op voorhand afwijst. De voorlichting door de huisarts en het winnen van vertrouwen van de patiënt zijn cruciaal. Vooral patiënten met een matige psychosociale problematiek hebben baat bij deze methode. Voor sterk vereenzaamde ouderen is de drempel vaak te hoog. Binnen het programma proberen we een intensieve ('Plus') variant van Welzijn op Recept te laten ontwikkelen voor de meest kwetsbaren.

In 2019 is met ELAA (Eerstelijnsoverleg Amsterdam Almere) een pilot gestart in huisartsenpraktijken. In Amsterdam bestaat de gunstige omstandigheid, dat de gemeente Welzijn op Recept als standaardvoorziening financiert. In de pilot worden groepsgesprekken georganiseerd voor oudere patiënten die veelvuldig de praktijk bezoeken, veelal met psychosomatische klachten. Door een groepsgesprek is er meer tijd beschikbaar dan in individuele contacten. De huisarts kan daardoor informatie geven over de oorzaken voor en het herkennen van psychosomatische klachten. Daarna geven de huisarts en de aanwezige welzijnscoach een toelichting op het werk van de welzijnscoach en de mogelijkheden om samen passende activiteiten te vinden.

We weten uit de praktijk, dat groepsvoorlichting voor kwetsbare mensen drempels kan wegnemen. We verwachtten ook een effect van onderling contact tussen patiënten, waardoor deelnemers zich aan elkaar kunnen optrekken.

Voor de pilot in Amsterdam meldden zich vier praktijken aan. Daarna volgde, helaas een afvalrace, onder meer door ziekte van een welzijnscoach. Uiteindelijk heeft in één praktijk (Gaasperdam) een groepsvoorlichting plaatsgevonden. In die praktijk is er enthousiasme om door te gaan met groepsgewijze voorlichting. Ook een tweede praktijk in Zuidoost wil in 2020 gaan deelnemen. In Almere is er goed overleg met de welzijnsstichting de Schoor en is er uitzicht op deelname van tenminste één praktijk. In die stad is Welzijn op Recept nog geen vaste voorziening.

In Oss hebben we contact met een huisartsenpraktijk in de wijk Ruwaard over deelname aan Welzijn op Recept plus. Dit is buiten het 'werkgebied' van ons programma, maar toch in meer dan één opzicht interessant. Door het experiment Proeftuin Ruwaard is regelgeving vereenvoudigd en zijn budgetten voor welzijn, zorg en openbare werken samengevoegd. De lokale samenwerking tussen zorg, welzijn, vrijwilligers, buurtbewoners en andere partijen in de wijk wordt ondersteund door het Regionaal Ondersteuningscentrum (ROS) Robuust. Dit biedt unieke kansen voor samenwerking in de ondersteuning van de meest kwetsbare mensen.

Ruwaard is ook een multiculturele wijk met veel lage inkomens en werkloosheid. Benoeming van psychosociale oorzaken van klachten ligt bij migranten vaak gevoelig.

De huisartsen zijn enthousiast over 'Welzijn op Recept plus' en hebben al in een vroeg stadium een selectie gemaakt van patiënten die in aanmerking zouden komen. Het gaat om ouderen die veel naar het spreekuur komen, of juist nooit. Ook willen deze huisartsen actief meewerken aan de samenwerking met vrijwilligers. Met vrijwilligers is er meer tijd om, bijvoorbeeld door huisbezoeken,

contact op te bouwen en met ouderen samen te zoeken naar activiteiten en netwerken, waarbij zij zich prettig voelen.

Het toeval wil, dat Oss de bakermat is voor een opkomende (binnenkort landelijke) vrijwilligersorganisatie, 'Met je Hart'. We hebben zowel op landelijk als op lokaal niveau contact met dit mooie initiatief. Hun visie is dat vrijwilligers langdurig contact moeten hebben met kwetsbare ouderen om een eerste schakel te kunnen zijn in de opbouw van hun sociale netwerk.

Vrijwilligersnetwerken

Stichting Samen Sterk Vrouwen West in Amsterdam West (wijk Westerpark) is een bijzonder initiatief van twee migranten vrouwen. Zij organiseren diverse activiteiten met inzet van vrijwilligers en hebben veel vrouwen bereikt. SSVW ontvangt ook oudere migranten vrouwen in hun centrum naast Huis van de Wijk De Koperen Knoop. Onverwacht kreeg SSVW de mededeling dat er maandelijks een hoge huur betaald moest worden voor hun ruimte. De organisatie vroeg het Maagdenhuis ondersteuning voor de huurkosten. Dat verzoek hebben we aangehouden, maar vanuit het programma werd wel advies gegeven in het vinden van een oplossing. Het bestuur van SSVW is in gesprek gegaan met de gemeente en met de verharende woningcorporatie. Een andere voor de doelgroep bereikbare ruimte in de buurt was niet voorhanden. Uiteindelijk heeft de gemeente toestemming gegeven om het activiteitensubsidie te gebruiken voor de huurkosten, waarbij de ruimte dan de status krijgt van Buurtkamer. De ruimten blijven zo behouden voor SSVW én voor de clubjes die er komen. Door de verschuiving van middelen, moet SSVW nu inkomsten vinden voor de vaste activiteiten. Vanuit het programma ondersteunen wij dit tijdelijk financieel en we geven advies over mogelijke financiële oplossingen, zoals het werven van andere fondsen en de ontwikkeling van een bedrijfsplan om financieel zelfstandig te kunnen worden.

Welzijn in de wijk en zorginstellingen

De programmacommissie heeft onderzoek gedaan naar de wijkfunctie van zorginstellingen. Er is gesproken met en over acht locaties. Over deze contacten en de selectie van een verantwoorde steekproef is vooraf overleg geweest met de Stichting Gouden Dagen. Alle locaties hebben een 'vestiging' van Gouden Dagen, soms alleen een koffiepunt, soms een uitgebreid activiteitenpakket binnen- en buitenshuis, zomer en winter. Over de samenwerking met Gouden Dagen hoorden we ongevraagd altijd tevreden, en niet zelden lovende reacties.

Nu ouderen veel langer thuis blijven wonen en de drempel voor intramurale voorzieningen hoog is, wordt een ontmoetingsplek in de buurt belangrijker. Door de hoge leeftijd ervaren ouderen meer mobiliteits- of andere problemen. Een zorginstelling in de wijk zou hierop in kunnen spelen met een passend diensten- en activiteitenaanbod. Dit welzijnsaanbod zou op een plek binnen de instelling kunnen zijn, of een buurtkamer of steunsteer, etc.

Wij waren voorafgaand aan het onderzoek nieuwsgierig, of zorginstellingen die welzijnsfunctie voor of in de wijk kunnen realiseren, al dan niet in samenwerking met bijvoorbeeld Gouden Dagen. Zorginstellingen realiseren zo'n wijkfunctie maar moeizaam. Ligt het aan de weerstand van ouderen om er binnen te gaan ("daar wil je nog niet dood gevonden worden"), een te weinig uitnodigende houding van de instelling, en/of een weinig aantrekkelijk aanbod? Onze bevindingen van de bezoeken aan zorginstellingen zijn als volgt:

Belemmeringen zijn onder meer:

- De focus bij instellingen op interne zorg, veroorzaakt door de snel toenemende zorgzwaarte³.
- De scheiding in financiering tussen langdurige zorg en WMO (thuiszorg/welzijn).
- Het in bijna elke wijk versnipperde welzijnsaanbod (bij 'blijvers' en bij 'eendagsbloemen').

³ Een zeer grote zorginstelling in Amsterdam meldde dat in één jaar tijd de gemiddelde verblijfsduur van ouderen in een verpleeghuis (tussen opname en overlijden) bijna is gehalveerd en nu tussen de vier en vijf maanden ligt.

Kansen zijn:

- Innovatie door complete arrangementen voor zeer kwetsbare, zelfstandig wonende ouderen met dagbesteding, vervoer, zorg, thuishulp en aandacht. Dit vraagt financiële ontschotting.
- Samenhang bevorderen van welzijnszorg en care-zorg.
- Een proactieve, leidende rol van zorginstellingen voor betere samenwerking en afstemming.

Oudere dak- en thuislozen

Stichting Sant'Egidio Nederland, gehuisvest in de Mozes en Aäronkerk en het aanpalende pand, kreeg een bijdrage voor een verdiepingstraject met betrekking tot oudere bezoekers van de Franciscustafel. De Franciscustafel is een wekelijkse maaltijd voor dak- en thuislozen, psychiatrisch patiënten en ook vereenzaamde ouderen. Sant'Egidio wil onderzoeken of zij meer voor deze ouderen kunnen betekenen. Daartoe worden twee speciale ontmoetingsbijeenkomsten met een aantal ouderen georganiseerd. Er is dan tijd om met hen afzonderlijk te praten om te ontdekken wat zij nodig hebben. Vanuit het programma is een bijdrage toegezegd om deze bijeenkomsten te kunnen organiseren.

Stichting P2P Wijs naar Huis is een organisatie van en voor dak- en thuislozen. Er is een netwerk van ong. 30 personen die elkaar helpen. Zij zijn voor elkaar een steun in de rug als ze een eigen ruimte krijgen na een periode in opvangvoorzieningen.

P2P heeft sinds kort onderdak bij Het Koffiehuis, waar zij maandelijks bijeenkomsten houden. Voor de (bescheiden) kosten hiervoor is een bijdrage vanuit het programma Ouderen toegezegd.

Ontmoetingen buiten het welzijnsaanbod

In het verleden hebben we bijgedragen aan 'Even Buurten' in de Oost-Groningen. Even Buurten draait om een zgn. Spil, meestal een sociaal werker. Hij/zij legt op een niet beroepsmatige wijze contacten in een buurt, op straat, in winkels, etc. met de vraag: wie kent ouderen die ondersteuning behoeven of vereenzamen, welke buurtbewoners kunnen hand- en spandiensten verlenen. Via gesprekjes aan de deur, in de winkel of huisbezoeken is een groot deel van de aldus getraceerde ouderen in contact gebracht met activiteiten of ontmoetingen in de buurt. Even Buurten is zo succesvol, dat een enkele gemeente het heeft opgenomen in het reguliere werk. De brede welzijnsstichting in Westerwolde heeft in 2019 'Omkijken naar' uitgevoerd, gefinancierd binnen ons programma.

In dit vervolgproject van Even Buurten is opnieuw gesproken met circa de helft van de 170 ouderen, die bezocht zijn in 2015 en 2016. De gesprekken zijn gevoerd door vrijwillige seniorenconsulenten. Een deel van de ouderen kon zich het eerdere contact in 2015/2016 aanvankelijk niet herinneren. In de loop van de gesprekken kwam die herinnering meestal weer terug. Ongeveer de helft van de mensen waarmee werd gesproken in dit vervolgproject, neemt na circa 4 jaar nog steeds deel aan activiteiten, een mooi resultaat. De anderen hebben zich teruggetrokken in hun isolement. Na de herhaalde kennismaking in 'Omkijken naar' kon bijna de helft van deze teruggetrokken groep toch weer worden toegeleid naar praktische hulp/ouderenwerk en soms naar nieuwe ontmoetingen. Het vervolgproject is zinvol, maar had wellicht twee jaar eerder moeten plaatsvinden.

In dit project is een groot verschil in zorgvraag en zorggebruik tussen woonkernen en de buitengebieden naar voren gekomen. Ouderen in de kernen hebben wel contact met de buitenwereld, maar de ouderenwerkers omschrijven de situatie in de (uitgestrekte) buitengebieden als 'overleven'. Vooral alleen wonende ouderen zonder eigen vervoer raken wel erg geïsoleerd.

Vereniging De Modestraat in Amsterdam Noord is initiatiefnemer van Sweet 70. Dit is een community van en voor ouderen in Amsterdam Noord, die inmiddels zo goed als zelfstandig activiteiten organiseert. Er zijn nu 120 deelnemers. Mensen werden en worden onder meer geworven op straat, bij de Hema, via ouderenwerkers/welzijnscoaches, en deelnemers nemen introducés mee. Doordat ouderen door een bekende gevraagd worden, is de drempel om mee te

gaan doen laag. Sweet 70 organiseert gezamenlijke lunches, en bijzondere activiteiten zoals een make-over, fotografie-workshops, modeshows en hoorspelen maken. Die activiteiten trekken ouderen die minder geïnteresseerd zijn in het traditionele welzijnsaanbod. Tijdens een bezoek aan De Modestraat/Sweet 70 bleek dat zij graag migranten ouderen wilden betrekken, maar dat dit niet lukt. Wij hebben aangeboden dat Najia Aabid met hen hierover van gedachten wisselt.

4. Het giftenbeleid in 2019: reguliere aanvragen

De actualiteit in Nederland: traditionele donaties en samenwerkingsprojecten

In Nederland ondersteunden we vele jaren naast de kleine lokale projecten ook veel projecten en programma's vanuit een proactieve benadering, om invloed te hebben op maatschappelijke ontwikkelingen. Door de invoering van de programma's is het aantal proactieve projecten gereduceerd. Anno 2019 gaat het om de eigen projecten en deelnemingen rond Thuisadministratie (weer grip op de financiën krijgen), WoonSaem (een vertrouwde leefomgeving door groepswonen), de Alliantie Kind in Gezin (om uit huisgeplaatste kinderen in een gezinsverband te laten wonen).

Binnen het op 1 januari 2015 verzelfstandigde project WoonSaem is de keuze gemaakt om de doelstelling uit te breiden met een tweede lijn. Het realiseren van woongroepen van oudere migranten blijft actueel. Na een aantal moeilijke jaren in verband met de crisis op de woningmarkt en de rol van woningcorporaties, zijn er nu weer nieuwe initiatieven voor groepen in Amsterdam en Utrecht. De tweede lijn van WoonSaem bestaat uit ondersteuning van oudere migranten in netwerkvorming in de buurt en toeleiding naar voorzieningen zonder woondoelstelling. Rond deze tweede lijn is een nauwe samenwerking ontstaan met het programma 'netwerken onder de radar'.

Het project Landelijk Stimuleringsnetwerk Thuisadministratie is sinds het begin in 2006 ondergebracht bij het Maagdenhuis. Eind 2017 is dit project een zelfstandige Stichting geworden. De samenwerking blijft intensief. Naast de vakinhoudelijke en organisatorische ondersteuning van de vrijwilligers, investeert LSTA veel in kennisontwikkeling en onderzoek en kennisverspreiding m.b.t. de samenhang van gedrag en motivatie met financiële problemen en schulden. Voorts richt het LSTA zich op praktijkversterking door regionaal overleg tussen collega-thuisadministratieprojecten en ketenpartners op gang te brengen of te intensiveren.

In 2019 werd een spannende periode afgesloten rond de herwaardering van de nuldelijnszorg in het Leefkringhuis Noord. Samen met de Fundatie van den Santheuvel Sobbe, RCOAK en de Gemeente gaf het Maagdenhuis opdracht voor een onderzoek naar plaats en functie van het Leefkringhuis in Noord. In de begeleidingscommissie voor dit onderzoek waren de fondsen, Leefkringhuis en Gemeente vertegenwoordigd. Dankzij het onderzoekstraject en de inzet van alle betrokken partijen is deze bijzondere voorziening gered van de ernstige financiële problemen in 2018. De subsidies van de overheid zijn gecontinueerd en zelfs structureel uitgebreid. Vervolgens kon het Leefkringhuis beginnen aan een periode van versterking en vernieuwing, zowel bestuurlijk als op de werkvloer, zonder de oude kernwaarden ('het Leefkringhuis helpt altijd') te verliezen.

Het giftenbeleid in 2018, het buitenland

Één van de leidende principes voor het buitenlandbeleid van het Maagdenhuis is, dat de lokale bevolking altijd zelf verantwoordelijk is voor de verbetering van levensomstandigheden. Hulp van buitenaf doet geen goed. Wij komen nooit met voorstellen: die zullen de mensen ter plaatse altijd aanvaarden, want wij betalen er immers voor. Het zou ondankbaar lijken om ons tegen te spreken. Daarom zijn de gesteunde projecten van het Maagdenhuis niet alleen kleinschalig, dat is dicht bij de mensen zelf, maar ook uitsluitend een samenwerking met de bevolking. We stimuleren de lokale

mensen om hun ideeën om te zetten in een initiatief, hun initiatief. De stap van idee naar planvorming (als basis voor een aanvraag voor financiële ondersteuning) is moeilijk en vraagt begeleiding. Onze landenvertegenwoordigers in Togo en Senegal en adviseurs in Suriname kunnen die begeleiding geven. In dat eigen plan wordt ook aandacht geschonken aan een goed gebruik van middelen en onderhoud.

Het voorgaande klinkt aannemelijk en eenvoudig. Toch blijft het elke westerse ontwikkelingswerker in het bloed zitten: de overtuiging, dat het project met zijn bijsturing beter zal verlopen. Ook bij het Maagdenhuis worstelen we regelmatig met het dilemma: tijdverlies accepteren, zodanig zelfs dat sommige projecten gewoon mislukken, of het stuur overnemen en daarmee het initiatief vervreemden van de lokale mensen en jezelf als buitenlander in een onmogelijk vol te houden verantwoordelijkheid plaatsen. Dat dilemma wordt des te pijnlijker, als ethische problemen spelen, rond duurzaamheid, gendervraagstukken, kinderarbeid, etc.

Met de bovenstaande parafraze, mogen we toch stellen, dat in Senegal en Togo (sinds 2003) en in Suriname (sinds 2008) een groot aantal goede projecten zijn ontstaan en zijn ondersteund door het Maagdenhuis. In Senegal en Togo gaat het om projecten in de volgende sectoren:

- landbouw- en kleinschalige economische ontwikkeling, veelal door vrouwengroepen;
- scholing, met een focus op basis- en beroepsonderwijs. Bij scholen betreft het vaak investeringen in gebouwen, leermiddelen en veiligheid;
- ouderen, dagopvang en noodhulp;
- opvang kinderen (weeshuizen) met speciale aandacht voor zieke kinderen en thuisloze kinderen.

In Suriname concentreert de financiële ondersteuning zich op:

- ontwikkeling van ouderenzorg, gericht op zelfstandig wonende, kwetsbare ouderen; in eerste instantie in het westelijk gebied, later ook mogelijk elders in het land
- ontwikkelingskansen van kinderen uit het binnenland door beter onderwijs in hun directe omgeving of door betere mogelijkheden om dit onderwijs in de stad te volgen (internaten);
- bijzondere, min of meer losstaande projecten ten behoeve van zieke kinderen of kinderen met ernstige beperkingen, voortijdige schoolverlaters, daklozen, tienermoeders, slachtoffers van huiselijk geweld.

In Marokko verkent het Maagdenhuis sinds 2016 de mogelijkheden als focusland. Er is in die periode financiële ondersteuning geboden aan vijftien maatschappelijke organisaties en projecten in verschillende regio's in het land (totaal € 98.247).

De projecten betroffen de volgende thema's:

Kwetsbare Kinderen / jongeren (5 projecten € 33.000);

Ouderen (2 projecten in samenwerking met Brentano € 21.550);

Onderwijs toegankelijk maken voor meisjes uit rurale gebieden / Onderwijs ondersteuning (3 projecten € 13.347);

Empowerment voor vrouwen en meisjes (5 projecten € 30.350)

De werkbezoeken van de afgelopen jaren zijn waardevol geweest voor het onderhouden van contact en het uitdiepen van de samenwerking, maar ook voor het hebben van een reëel beeld van het huidige Marokko. De organisaties die we hebben leren kennen, zetten zich met overtuiging en met grote motivatie in voor kwetsbare groepen. Vaak zijn hier mensen bij betrokken die dit werk kosteloos en uit principiële overwegingen doen. Het is typerend voor dit land dat mensen uit geloofsovertuiging anderen helpen.

Een voorbeeld hiervan is een opvangcentrum voor ouderen in Casablanca. Het centrum draait met uitsluitend giften en donaties van particulieren. Het is een goed georganiseerd centrum, biedt zorg

en opvang aan ouderen, maar draagt ook bij aan het levensonderhoud van honderden weeskinderen in de regio.

Om als fonds te kunnen werken in Marokko, zijn persoonlijke contacten en het winnen van vertrouwen cruciaal. We zien een tendens, dat mensen zich meer als groep gaan organiseren en zich aansluiten bij belangenorganisaties. Men versterkt elkaar en wordt mondiger. Er ontstaat een jonge generatie die met meer openheid naar de wereld kijkt en meer digitaal georiënteerd is. Dit in tegenstelling tot de oudere generaties.

Anno 2019 is het nog te vroeg om antwoord te geven op de vraag of Marokko focusland moet worden van het Maagdenhuis. Er is nog te weinig volume. We hebben besloten de komende tijd te investeren in het uitdiepen en meer volume geven aan de samenwerking en aan het bereik van meer organisaties die werken voor meisjes, vrouwen en kwetsbare kinderen. Het thema ouderen wordt voornamelijk losgelaten. We richten ons ook op het verbinden van projecten die binnen hetzelfde thema werken. De 'pilot' Marokko zal in de zomer 2022 worden afgesloten met een evaluatie, die de basis zal zijn voor een besluit over de keuze als focusland.

Samenwerking met fondsen

Naast de intensieve samenwerking met andere fondsen binnen de programma's, kennen we ook bij de reguliere giften een goede samenwerking met andere fondsen en maatschappelijke organisaties. Dit geldt zowel voor het buitenland als in eigen land.

Bijzondere vermelding verdient de in 2002 geformaliseerde samenwerking met de Stichting Brentano⁴. Dit fonds stelt ons jaarlijks een giftenbudget ter beschikking, thans € 450.000.

Voor ouderenprojecten in Nederland werd sinds 2004 ook samengewerkt met het Nationaal Ouderenfonds, maar deze samenwerking is begin 2018 beëindigd. Dit fonds wil geen projecten van derden meer ondersteunen en richt zich nu uitsluitend op eigen initiatieven.

Sinds 2016 heeft Het Maagdenhuis gesprekken gevoerd met delegaties van het Centrum Ontmoeting der Volkeren. Deze organisatie is bijna zeventig jaar actief geweest in kleinschalige ontwikkelings-samenwerking en opvang van ontheemden in eigen land. De nog levende leden van deze groep zochten een passende bestemming voor het door hen bijeengebrachte vermogen. Op 5 juli 2018 werd dit vermogen officieel overgedragen aan het Maagdenhuis. Dit budget (er is ruim € 100.000 per jaar besteedbaar) zal worden ingezet voor de toekomst van nieuwkomers en ongedocumenteerden in ons land, kansen voor jongeren zonder opleiding en projecten in het buitenland buiten focuslanden.

In december 2018 werd door een schenking van de Stichtingen Vredenburg en Theresia Spijker een fonds op naam gesticht: het Theresia SpijkerFonds. Dit fonds richt zich op ouderen in de metropool regio Amsterdam. Voornamelijk is € 75.000 per jaar besteedbaar.

En tenslotte werd in december 2018 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Stichting Marie Louise. Deze samenwerking omvat een delegatie van besluitvorming aan de giftencommissie van het Maagdenhuis. Besteedbaar is hier een budget van € 100.000 per jaar. Het fonds is gericht op veerkracht en zelfregie specifiek bij armoede en schulden. Ook worden projecten gesteund rond het zelfstandig wonen van kwetsbare groepen en informele netwerken en nabijheid.

Naast voornoemde structurele samenwerking, werkte Het Maagdenhuis ook in 2019 voor reguliere giften, op projectbasis samen met incidentele cofinanciers voor een bedrag van € 217.006. In 2019 kwam daar de eerder vermelde cofinanciering in de programma's nog bij (€ 203.000).

⁴ Stichting R.C. Burger Oude Mannenhuis "Brentano Steun des Ouderdoms"

Kwaliteit en duurzaamheid

De kwaliteitsborging van het giftenbeleid krijgt langs verschillende wegen vorm.

Ten eerste werken we in een klein aantal landen en met een beperkt aantal thema's. Daardoor is er meer tijd beschikbaar voor onderzoek naar de haalbaarheid van het project, voor het inwinnen van adviezen en voor het leren kennen van de mensen achter een project en de omstandigheden. In het buitenland worden nagenoeg alle projecten voorafgaand aan de toekenning van een gift bezocht. Eenmaal in uitvoering, worden de projecten jaarlijks bezocht. In Nederland worden projecten na afloop, steekproefsgewijze geëvalueerd en we vragen ook altijd een zelfevaluatie op. Tenslotte onderhouden we met een aantal projecten na afloop nog enige jaren contact om toe te zien op het behoud van de verworven resultaten.

Het is onmiskenbaar, dat de keuze om een aantal projecten langduriger te steunen en tevens enkele grote projecten in eigen beheer uit te voeren, leidt tot minder ruimte voor incidentele steun aan projecten op aanvraag. De vertrouwde charitatieve doelen zullen echter altijd deel van ons werk blijven uitmaken.

Voor een nader overzicht van onze interne organisatie, een gedetailleerde beschrijving van de donaties en een uitgebreide beschrijving van onze eigen projecten en deelnemingen raadplege men de website van Het Maagdenhuis. Tevens stellen wij jaarlijks een jaarplan op. Deze documenten zijn na te lezen op onze website en te downloaden.

5. De giften in cijfers

Zoals in Tabel 1 wordt weergegeven, werden in 2019 door het samenwerkingsverband van het Maagdenhuis met convenantpartners Brentano Steun en andere cofinanciers € 2,28 mln. aan giften toegekend. Daarmee is 2019, gezien over de periode waarin we programmatisch werken, een gemiddeld jaar. Vorig jaar moesten we constateren, dat de budgetten door de beëindiging van het convenant met het Nationaal Ouderenfonds waren teruggelopen. In 2019 zijn de budgetten verruimd door de versterking van het vermogen met het Centrum Ontmoeting der Volkeren en het Theresia SpijkerFonds en door de structurele samenwerking met de Stichting Marie Louise.

TABEL 1 Giften toegekend via Stichting het RC Maagdenhuis in 2017 – 2019¹						
	2019		2018		2017	
Uit budget van:	Aantal	Toegekend bedrag	Aantal	Toegekend bedrag	Aantal	Toegekend bedrag
Het Maagdenhuis						
Nederland (reguliere giften)	72	€ 344.895	75	€ 444.161	68	€ 475.591
Nederland: programma's	31	€ 301.730	20	€ 145.787	21	€ 530.844
Buiten Europa	66	€ 526.510	60	€ 505.192	73	€ 512.178
Totaal Maagdenhuis	169	€ 1.173.135	155	€ 1.095.140	162	€ 1.518.613
Brentano Steun						
Nederland (reguliere giften)	52	€ 293.867	43	€ 292.836	68	€ 348.552
Nederland: programma's	14	€ 52.341	16	€ 44.550	0	€ 0
Buiten Europa	21	€ 175.745	16	€ 149.996	13	€ 138.645
Totaal Brentano	87	€ 521.953	75	€ 487.382	81	€ 487.197
M.L. Frohn Fonds						
Nederland (reguliere giften)	0	€ 0	1	€ 7.500	1	€ 5.500
Buiten Europa	2	€ 7.500	1	€ 5.000	0	€ 0
Totaal Frohn Fonds	2	€ 7.500	2	€ 12.500	1	€ 5.500
Centrum Ontmoeting der Volkeren						
Nederland (reguliere giften)	22	€ 87.743	0	€ 0	0	€ 0
Buiten Europa	1	€ 5.000	0	€ 0	0	€ 0
Totaal COV	23	€ 92.743	0	€ 0	0	€ 0
Theresia Spijker Fonds						
Nederland (reguliere giften)	18	€ 68.324	0	€ 0	0	€ 0
Overige	0	€ 0	0	€ 0	0	€ 0
Totaal Th. Spijker Fonds	18	€ 68.324	0	€ 0	0	€ 0
Nationaal Ouderenfonds	-	€ -	-	€ -	43	€ 175.380
Totaal via giften-commissies toegekend	299	€ 1.863.655	232	€ 1.595.022	287	€ 2.186.690
Via cofinanciers						
Nederland (reguliere giften)	34	€ 125.139	16	€ 59.466	30	€ 276.877
Nederland: programma's	19	€ 203.000	11	€ 85.000	21	€ 380.000
Buiten Europa	6	€ 91.867	4	€ 103.150	8	€ 101.011
Totaal cofinanciers	59	€ 420.006	31	€ 247.616	56	€ 757.888
Totaal toezeggingen samenwerkingsverband	358	€ 2.283.661	263	€ 1.842.638	343	€ 2.944.578

¹Betreft de oorspronkelijke toekenningen, niet gecorrigeerd voor vrijval en zonder uitvoeringskosten. Voor een budgettaire verantwoording raadplege men de jaarrekening.

Met de bestedingen, als weergegeven in Tabel 1, zijn de beschikbare budgetten nagenoeg optimaal gebruikt. Het eigen budget van het Maagdenhuis is in 2019 precies de helft van de toegekende giften.

Bij de programma's zien we in deze jaren sterke fluctuaties in de bestedingen. Ook hier is 2019 een gemiddeld jaar. Het Maagdenhuis heeft sinds de invoering van de programma's in 2016 gemiddeld 50% van het budget Nederland gebruikt voor de vier thema's; aanvankelijk werd 75% als doel gesteld. Dat een kleiner aandeel van het eigen budget nodig was voor de programma's kwam niet door minder activiteit, maar door een bloeiende samenwerking met een aantal fondsen en een daarmee samenhangende meevallende cofinanciering.

Geografische spreiding

Het Maagdenhuis heeft als beleid, dat 50% van het budget beschikbaar is voor giften in het buitenland. Door de (extra) activiteiten in de programma's binnen Nederland en eerder genoemde verschuiving van budget tussen jaren, voldoet het resultaat in 2019 voor het derde achtereenvolgende jaar niet aan dit 50%/50% uitgangspunt.

De donaties van het samenwerkingsverband in het buitenland zijn in 2019 met 6% toegenomen t.o.v. 2018. De bijdrage van cofinanciers aan deze giften in het buitenland daalde met 10% t.o.v. 2018.

Tabel 2 geeft een overzicht van de ondersteuning per land. Bij verschillende projecten werd meer dan één donatie verstrekt door fondsen die met het Maagdenhuis samenwerken. In Tabel 2 zijn deze dubbelstellingen verwijderd, zodat een zuiver beeld wordt geschetst van het werkelijk aantal gesteunde projecten.

Het beeld van de laatste jaren was, dat het budget buitenland ongeveer gelijk verdeeld wordt over de drie concentratielanden Senegal, Togo en Suriname. In 2019 is dat wat doorbroken door een grotere activiteit in de Afrikaanse landen. Het onderzoek of Marokko mogelijk een nieuw focusland kan worden, loopt nog door tot in 2020.

TABEL 2: Geografische verdeling van de door het Maagdenhuis en zijn cofinanciers gesteunde projecten 2017 - 2019 ²						
	2019		2018		2017	
	Aantal	Toegekend bedrag	Aantal	Toegekend bedrag	Aantal	Toegekend bedrag
Nederland (giften)	170	€ 919.968	130	€ 803.963	163	€ 1.281.900
Nederland (programma's)	31	€ 557.071	29	€ 275.337	24	€ 910.844
Nederland (subtotaal)	201	€ 1.477.039	159	€ 1.079.300	187	€ 2.192.744
Senegal	24	€ 290.096	13	€ 261.589	20	€ 238.781
Togo	35	€ 276.514	27	€ 212.824	25	€ 243.042
Suriname	20	€ 195.188	26	€ 219.165	32	€ 246.511
Marokko	5	€ 33.824	6	€ 50.400	3	€ 16.500
Overig	5	€ 11.000	3	€ 19.360	4	€ 7.000
Totaal toezeggingen samenwerkingsverband	290	€ 2.283.661	234	€ 1.842.638	271	€ 2.944.578

² Sommige projecten kregen steun van verschillende fondsen binnen dit samenwerkingsverband. Die dubbelstellingen door cofinanciering zijn in Tabel 2 verwijderd. In Tabel 1 gelden die dubbelstellingen wel.

Onze aanvragen

Het aantal aanvragen ligt bij het Maagdenhuis traditioneel op een hoog niveau. Lange tijd lag het aantal ver boven de 1.000. Zo'n hoog niveau leidt tot een groot aantal afwijzingen en een grote belasting van de administratie. Een afwijzingspercentage van circa 70% is lange tijd gewoon geweest. Door een betere selectie van aanvragen 'aan de poort', de invoering van programma's in het werkgebied Nederland en striktere informatie via de website, is dit aantal gedaald naar 557 in 2019. In het algemeen zijn de ontvangen aanvragen meer passend bij ons giftenbeleid. Het toekenningspercentage loopt daardoor in Nederland op van 28% in 2017 naar 42% in 2019.

TABEL 3 Ontvangen aanvragen en toekenningen Stichting het RC Maagdenhuis en samenwerkende fondsen in 2017 – 2019						
	2019		2018		2017	
	Aanvragen	Toegekend	Aanvragen	Toegekend	Aanvragen	Toegekend
Totaal ontvangen aanvragen	557		551		832	
Nederland (reguliere aanvragen)	405	170 42%	377	130 34%	573	163 28%
Nederland (programma's) ³	31	31 100%	30	29 97%	140	24 20%
Buiten Europa	121	89 74%	144	75 52%	119	84 71%
Toegekend door samenwerkingsverband		290 52%		234 42%		271 33%

³ Aanvragen voor programma's eind 2016 zijn vermeld onder 2017

5. Financieel overzicht

Balans per 31 december 2019 en 2018

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
ACTIVA		
Immateriële vaste activa	1	1
Materiële vaste activa	926.453	924.495
Financiële vaste activa	51.014.700	48.206.986
Totaal vaste activa	<u>51.941.154</u>	<u>49.131.482</u>
Pensioen	0	1.475
Kortlopende vorderingen	695.722	1.387.377
Liquide middelen	3.527.140	2.715.795
Totaal vlottende activa	<u>4.222.862</u>	<u>4.104.647</u>
Totaal activa	<u><u>56.164.016</u></u>	<u><u>53.236.129</u></u>
PASSIVA		
Kernvermogen	49.111.598	46.421.338
Bestemmingsfonds Theresia Spijker	2.253.719	2.128.391
Bestemmingsreserve doelstelling	269.789	176.632
Bestemmingsreserve juridische kosten	156.098	328.083
Bestemmingsreserve financiering materiële vaste activa	926.453	924.495
Bestemmingsreserve jubileum 2020	45.000	0
Bestemmingsreserve overige fondsen	667.466	641.004
Totaal eigen vermogen	<u>53.430.123</u>	<u>50.619.943</u>
Voorzieningen	<u>321.467</u>	<u>362.285</u>
Loonheffing	32.947	30.179
Overige schulden op korte termijn	2.379.479	2.223.722
Totaal schulden op korte termijn	<u>2.412.426</u>	<u>2.253.901</u>
Totaal passiva	<u><u>56.164.016</u></u>	<u><u>53.236.129</u></u>

Waarderingsgrondslagen en verkorte toelichting op de balans

De activa en passiva zijn, voor zover niet anders is vermeld, tegen nominale waarde opgenomen. Onder nominale waarde wordt verstaan de hoofdsom die te zijner tijd bij afwikkeling van de desbetreffende post zal worden ontvangen of betaald. Zowel de aandelen als de obligaties zijn gewaardeerd tegen de koerswaarde per 31 december. Niet-gerealiseerde resultaten m.b.t. beleggingen worden geboekt als resultaat.

Materiële vaste activa worden geactiveerd en afgeschreven. De afschrijving is voor kantoorinventaris 10% en voor computerapparatuur 33,33%. In het jaar van aanschaf wordt naar rato afgeschreven.

De landerijen zijn in 2018 getaxeerd. Dit wordt om de vier jaar herhaald.

Met aandelen in onroerendgoedfondsen wordt op gelijke wijze omgegaan als met de aandelen opgenomen onder de effecten.

De vaste activa bestaan uit het pand Herengracht 218-220 (gewaardeerd tegen € 900.000) en (computer)apparatuur. Voor de antieke meubelen, het antieke zilver en de schilderijen zijn geen waarden opgenomen.

De opbrengsten van het M.L. Frohn Fonds worden aangewend voor intergenerationele projecten; dit binnen het kader van de doelstellingen van het Maagdenhuis.

Staat van Baten en Lasten 2019 en 2018

	Realisatie 2019	Begroot 2019	Realisatie 2018
	€		
BATEN			
Directe beleggingsopbrengsten	862.168	1.065.000	926.823
Baten programma's	255.341	100.000	129.550
Bijdragen in giftenadministratie	95.762	91.479	91.979
Ontvangen baten onderverhuur	38.485	38.600	41.238
Overige baten	0	0	4.446.757
Totaal baten	1.251.756	1.295.079	5.636.347
LASTEN			
Toekenningen	1.557.727	1.512.814	1.138.849
Uitvoering giftenadministratie	285.890	307.486	304.659
Bestuur, algemene kosten en museum	581.485	400.606	352.829
Projecten	18.197	20.673	0
Huisvesting projecten van derden	6.335	7.008	6.879
Totaal lasten	2.449.634	2.248.587	1.803.216
Operationeel resultaat	-1.197.878	-953.508	3.833.131
Indirecte beleggingsopbrengsten	4.008.058	0	91.074
Resultaat	2.810.180	-953.508	3.924.205
Het resultaat is onttrokken (-) of toegevoegd (+) aan:			
Kernvermogen	2.690.260	-953.508	1.643.786
Bestemmingsfonds	125.328	0	2.128.391
Bestemmingsreserve doelstelling	93.157	0	200.353
Bestemmingsreserve juridische kosten	-171.985	0	-22.430
Bestemmingsreserve financiering materiële vaste activa	1.958	0	-2.226
Bestemmingsreserve jubileum 2020	45.000	0	0
M.L. Frohn Fonds	26.462	0	-23.669
Totaal	2.810.180	-953.508	3.924.205

Grondslagen voor de resultaatbepaling en bepaling van het giftenbudget

Bij de bepaling van het resultaat zijn, voor zover niet anders is vermeld, de aan het boekjaar toe te rekenen baten en lasten opgenomen. De personele en materiële kosten worden op basis van integrale kostprijs toegerekend aan de diverse activiteiten van het Maagdenhuis.

De activiteiten van het Maagdenhuis worden voor een belangrijk deel gefinancierd uit eigen middelen. Om dit mogelijk te maken wordt een kernvermogen in stand gehouden. Jaarlijks wordt een budget beschikbaar gesteld voor de exploitatie en de giftenverstrekking ter grootte van 4% van het kernvermogen.

Beleggingsbeleid

Het Maagdenhuis heeft door de eeuwen heen belegd in onroerende zaken, zowel huizen als boerderijen. Thans bestaat het onroerend goed bezit uit het kantoor aan de Herengracht, een twintigtal wooneenheden in Maastricht, verkregen door een schenking van de Stichting Centrum Ontmoeting der Volkeren en 329 ha. landbouwgrond. De gebouwen die op deze gronden staan, zijn eigendom van onze pachters.

In onze visie is beleggen in landbouwgrond een zinnige component in het vermogensbeheer. Over een reeks van jaren gemeten, hebben de landerijen een goed rendement opgeleverd. Per eind 2019 bestaat 23,6% (2018: 25,0%) van de vaste activa uit landbouwgronden. Hoewel het beleid in principe op de lange termijn is gericht, kopen en verkopen wij als het moment opportuun is. In 2019 waren er geen aankopen.

Het pand aan de Herengracht wordt gedeeltelijk verhuurd aan voor ons relevante, maatschappelijke organisaties, deels tegen marktcondities, deels tegen gereduceerde tarieven aan kleine of startende organisaties.

De effectenportefeuille werd in 2019 professioneel beheerd door Insinger Gillissen Bankiers (zakelijke waarden en een klein deel van de vastrentende waarden) en A.S.R. (het grootste deel van de vastrentende waarden). Voor de verschillende componenten zijn afspraken gemaakt voor wat betreft de weging. Hier is onderscheid gemaakt tussen een strategische en een tactische verdeling. De strategische verdeling is die welke het bestuur op langere termijn het meest gewenst acht. De tactische stelt de marges vast waarbinnen de vermogensbeheerder moet blijven als hij inspeelt op zijn marktgevoel. Per balansdatum is de positie binnen de richtlijnen, zoals vastgesteld in het beleggingsstatuut d.d. 13 december 2016.

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Onroerend goed	15.639.000	15.639.000
Vastrentende waarden	19.443.121	17.155.913
Zakelijke waarden en deelnemingen	15.814.556	15.293.450
Totaal beleggingen	<u>50.896.677</u>	<u>48.088.363</u>

Controleverklaring

6. Samenstelling, bestuur, commissies en bureau

(per 31 december 2019)

Bestuur

Jhr. ir. T.W.M. van Meeuwen, voorzitter
Jhr. drs. I.S. van Lidth de Jeude, secretaris
Dhr. mr. drs. E. Chr. Verbeek, penningmeester
Dhr. R. Piera

Giftencommissie (alle werkgebieden)

Jhr. drs. I.S. van Lidth de Jeude, voorzitter
Jhr. ir. T.W.M. van Meeuwen
Dr. J.N. Breetvelt (namens landenteam Afrika)
Mw. M. van Gelderen (namens landenteam Suriname)
Dhr. T.J.M. de Jong (namens landenteam Nederland)
Mw. drs. A.L. van de Roemer (namens landenteam Marokko)
Mw. C. Mittendorff (onafhankelijke deskundige)
Mw. mr. S.Th.E. Plusquin (namens Brentano)
Mr. T.P. Wassink (namens Brentano)

Landenteam Nederland

Jhr. drs. I.S. van Lidth de Jeude, voorzitter
Dhr. T.J.M. de Jong, landencoördinator
De heer R. Piera
Dhr. A.B.M. Oomen (namens Brentano)
Mw. L. Polder
Mw. G. Boshuis, beleidsmedewerker
Mw. I. van Keulen, beleidsmedewerker

Landenteam Suriname

Mw. M. van Gelderen, voorzitter
Dhr. T.J.M. de Jong, landencoördinator
Mw. A.A. Smit (namens Brentano)
Mw. drs. A.L. van de Roemer, beleidsmedewerker
Mw. E. de Smet, beleidsmedewerker

Landenteam Marokko

Jhr. ir. T.W.M. van Meeuwen, voorzitter
Mw. drs. A.L. van de Roemer, landencoördinator
Mw. mr. S.Th.E. Plusquin, (namens Brentano)
Dhr. M. Semlali
Mw. N. Aabid, beleidsmedewerker

Landenteam Afrika

Jhr. ir. T.W.M. van Meeuwen, voorzitter
Dr. J.N. Breetvelt, landencoördinator
Mw. drs. A.L. van de Roemer, beleidsmedewerker

Medewerkers

Dhr. T.J.M. de Jong, directeur	(26 upw)
Mw. J.S.M. Damsma, bestuurssecretaris	(16 upw)
Dhr. P. van den Berg, financieel adm. medewerker	(20 upw)
Mw. G. Boshuis, beleidsmedewerker ouderen Nederland	(34 upw)
Mw. drs. I. van Keulen, beleidsmedewerker Nederland	(24 upw)
Mw. drs. A.L. van de Roemer, chef de bureau/ beleidsmedewerker buitenland	(28 upw)
Mw. M. Klos-Rouwendaal, ouderenadviseur oud wezen	(14 upw)
Mw. M.R. Visser, notuliste t.b.v. programmacommissies, medewerker secretariaat	(24 upw)
Mw. E. de Smet, Msc, projectadviseur Suriname, beleidsmede- Werker Nederland	(28 upw)
Mw. Drs. B.Bouw, junior beleidsmedewerker Nederland	(10 upw)
Dhr. P.A.M. de Milt, landenvertegenwoordiger in Senegal	(32 upw)
Mw. K. Adigo landenvertegenwoordiger in Togo	(30 upw)
Mw. N. Aabid, projectmedewerker Woonsaem en Marokko	(24 upw)
Dhr. M.M. Gravemaker, medewerker automatisering	(4 upw)
Dhr. A.J. van der Kluft, huishoudelijke dienst	(6 upw)
Mw. C. van der Kluft, gastvrouw, huishoudelijke dienst	(36 upw)
Mw. C.R. Rambaran, adm. medewerker	(8 upw)

Binnenkant cover:

Jaarverslag 2019

Foto's en illustraties: archief van Stichting het RC Maagdenhuis

Tekst: T.J.M. (Titus) de Jong

Stichting Het R.C. Maagdenhuis

Herengracht 220

1016 BT Amsterdam

E-mail: info@maagdenhuis.nl

Website: www.maagdenhuis.nl